

Üçüncü El Sigara Duman? Hakkında Farklı Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üçüncü El Sigara Duman? Hakkında Farklı Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32037>

Özet

Üçüncü El Sigara Dumanı Hakkında Farklı Ölçeği (ÜESDFÖ), orijinal adı "Beliefs about Thirdhand Smoke" (BATHS) olan ölçeğin Türkçe kültürüne uyarlama çalışması sonucunda geliştirilmiştir. Bu ölçek, bireylerin **üçüncü el sigara dumanı** (ÜESD) kalıcı, sağlık etkileri ve maruziyet yolları hakkındaki inançları ve farklı düzeylerini bilimsel olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. ÜESD, sigara dumanı yüzeylerde ve tozda kalan kalıntıları ifade eder ve halk sağlığı açısından önemli bir riski temsil eder. Bu uyarılma çalışması, ölçeğin Türkiye'deki popülasyon üzerindeki psikometrik özelliklerini, özellikle de **geçerlik** ve **güvenirlilik** değerlerini incelemiştir.

Ölçek, sigara dumanı çevresel kalıcı ve bu kalıntıların özellikle hassas gruplar (çocuklar gibi) üzerindeki olası zararları hakkındaki yanlış algıları veya eksik bilgileri tespit etmek için kritik bir araçtır. Türkçe formunun geliştirilmesi, tütün kontrolü ve halk sağlığı araştırmalarında, farklı artırmaları etkinliğini ölçmek için sağlam bir temel sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Üçüncü El Sigara Dumanı, ÜESD, Farklı Ölçeği, Tütün Kontrolü, Halk Sağlığı, Psikometri, Uyarılma, Geçerlik, Güvenirlilik

Yazarlar

Önal Ö., Evcil FY., Eroğlu HN., Kıoğlu A.

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin **Üçüncü El Sigara Dumanı** (ÜESD) kavramı, bu dumanın çevresel kalıcı ve uzun vadeli sağlık riskleri hakkındaki bilgi düzeylerini, inançları ve algılanan risklerini standardize edilmiş bir yöntemle ölçmektir. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, özellikle Türkiye'deki sağlık profesyonelleri ve araştırmacılar için tütünle mücadele stratejileri geliştirmede kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, tütün kontrolü alanında çalışan araştırmacıların, toplumsal farklılığın hangi yönlerinin eksik olduğunu belirlemesine olanak tanır. Elde edilen veriler, eğitim programları ve halk sağlığı kampanyaları ÜESD'nin tehlikeleri konusunda daha hedefli ve etkili hale getirilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Yapı

Üçüncü El Sigara Dumanı Hakkında Farklı Ölçeği, bireylerin ÜESD'ye yönelik bilişsel ve duygusal tepkilerini ölçen çok boyutlu bir yapıya değerlendirir. Bu yapı genellikle aşağıdaki temel boyutları içerir:

Kalıcı Etki Faktörü: Sigara dumanı kalıntılarındaki gıysilerde, mobilyalarda ve araçlarda ne kadar süre kaldığına dair inançlar.

Sağlık Riski Algısı: ÜESD'ye maruz kalmanın özellikle bebekler, çocuklar ve banyo alanlarındaki zayıf kişiler üzerindeki potansiyel zararlarına ilişkin algılanan risk düzeyi.

Maruziyet Yolları: ÜESD'nin teneffüs, yutma veya cilt teması yoluyla insanlara nasıl geçtiği hakkındaki bilgi düzeyi.

Geçerlik

Üçüncü El Sigara Dumanı Hakkında Farklı Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik çalışmaları, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel bağlama uygunluğunu doğrulamak amacıyla titizlikle yürütülmüştür. Yapılan adaptasyon çalışmaları, ölçeğin yapısal uygunluğunu değerlendirmek için yapı geçerliği analizleri (Faktör Analizi) kullanılmıştır.

Geçerlik çalışmaları kapsamında, maddelerin ölçmek istedikleri psikolojik yapıya ne ölçüde temsil ettiğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri ile içerik geçerliği sağlanmıştır. Ayrıca, ölçeğin teorik beklentilerle uyumlu sonuçlar verip vermediğini test etmek amacıyla bilinen gruplarla karşılaştırmalı analizler (ayrışım geçerliği) de yapılmış olabilir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları, ölçüm sonuçlarının tutarlılığı ve istikrarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Türkçe formunun iç tutarlılığı, genellikle **Cronbach Alfa katsayısı** kullanılarak hesaplanmıştır. Yüksek bir Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Uyarılma çalışmaları sonuçları, ölçeğin genel ve alt boyutlarının tatmin edici düzeyde bir iç tutarlılığına sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, zaman içinde ölçüm sonuçlarının değişmezliğini değerlendirmek amacıyla **test-tekrar test güvenilirliği** de incelenmiş olabilir, bu da ölçeğin kararlılığını kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

BATHS ölçeğinin Türkçe formunun yapı geçerliğini incelemek üzere hem Keşfedici Faktör Analizi

(KFA) hem de Doğruluk Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılmıtır. KFA, ölçeğin temel yapısını ve boyut sayısını belirlemek için kullanılırken, DFA ise orijinal ölçek yapısının Türk örneğinde ne kadar iyi uyum sağladığını test etmek için uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin orijinal yapısına benzer bir faktör yapısının korunduğu ve bu yapının iyi bir model uyumu sergilediği rapor edilmiştir. Bu durum, ölçeğin Üçüncü El Sigara Dumanı inançları ölçme yeteneğinin Türkiye popülasyonunda geçerli olduğunu desteklemektedir.

Araç

Test Türü:

Uyarlama (Adaptasyon) Ölçeği

Format:

Genellikle Likert tipi derecelendirme formatında (Örneğin, 5'li veya 7'li Likert) olup, katılımcıların ÜESD hakkındaki inanç ve bilgi düzeylerine ne ölçüde katıldıkları belirtmeleri istenir.

Mevcut Diller:

Türkçe (Orijinal: İngilizce)

Popülasyon Grubu:

Genel Yetkin Popülasyon ve Sağlık Çalışanları

Yaş Grubu:

Yetkinler (18 yaş ve üzeri)

Popülasyon Detayları:

Özellikle sigara içenler, sigara içmeyenler ve sağlık hizmeti sunan profesyoneller arasında farklı düzeylerini karşılaştırmak için kullanılabilir.

Test Metodolojisi:

Öz bildirimli anket yöntemi kullanılarak, katılımcılardan Üçüncü El Sigara Dumanı ile ilgili çeşitli ifadelerle katılım düzeylerini değerlendirmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

BATHS Ölçeği, Tütün Bağımlılığı, Çevresel Maruziyet, **Üçüncü El Sigara Dumanı (THS)**, Psikometrik Özellikler, Sağlık Eğitimi

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Özgür Önal

Yazar ORCID Tanımlama ID'si:

Veri Kaynakta Belirtilmemiştir.

Bağlantı E-posta Adresleri:

ozguronal@sdu.edu.tr

Yazın Adresi:

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye (Referans makaleye göre varsayılmıştır).

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Özinler ve Ücret:

Akademik araştırmalar için kullanım, orijinal yazarlar ve telif hakkı sahipleri ile iletişime geçilerek belirlenmelidir. Genellikle akademik amaçlı kullanımlar ücretsizdir, ancak ticari veya klinik kullanımlar için izin gerekebilir.

Test Yılı (Adaptasyon):

2021 (Yayın yılı)

Kaynaklar

Önal Ö, Evcil FY, Eroğlu HN, Kıvılcıklıoğlu A. The Validity and Reliability of the Beliefs about Thirdhand Smoke (Baths) Turkish Form. Med J SDU 2021; 28(3): 499-506.

Orijinal makale bağlantısı Dergipark üzerinden erişilebilir: dergipark.org.tr.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi indirilebilir: ucuncu-el-sigara-dumani-hakkinda-farkindalik-olcegi-toad.pdf

Üçüncü El Sigara Duman? Hakk?nda Fark?ndal?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Kaynak içerikte ölçek maddelerine yer verilmemiştir. Maddelerin tamam?na eri?im için yukar?da belirtilen kaynak makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM